

The Analysis of Turkish Course Curriculum (2019) in Terms of Multiple Literacy Skills

Betül KOPARAN¹

Article Info

Received:
31.07.2022

Accepted:
28.09.2022

Online:
29.09.2022

Keywords:
Turkish education,
teaching curriculums,
Turkish lesson
curriculum, multiple
literacy skills.

Abstract

Today, along with technological developments, there are some changes and developments in the processes of accessing, creating and presenting information. One of these developments is the integration and use of technological tools, which have become a part of daily life, into education and training environments. With this technology integration experienced in the education-teaching process, new needs have emerged in learning environments. One of the important goals of today's education system has been to raise individuals who can easily access the right information by making use of technological developments and share the information obtained through appropriate channels. Meeting this expectation depends on individuals receiving a good literacy education. The concept of literacy, which has changed throughout the historical process, gains different dimensions according to the needs of today's conditions with the developments in science and technology. In this context, in order to adapt to the changing structure of the world, multi-literacy skill, which is one of the new types of literacy, is seen as an important skill for today's education system. The aim of the research is to examine the achievements in the Turkish Language Curriculum (2019) in the context of multiple literacy skills, which is one of the 21st century skills and new literacy types. For this purpose, in the study, a method suitable for the nature of the qualitative research method was followed and the Turkish Lesson Curriculum (2019) was discussed. Document analysis technique was used in the analysis of the data. Content analysis technique was used to analyze the obtained data. Based on the results of the data of the research, suggestions are presented for the acquisition and development of multiple literacy skills in the Turkish Language Curriculum (2019).

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın (2019) Çoklu Okuryazarlık Becerisi Bağlamında İncelenmesi

Makale Bilgisi

Geliş:
31.07.2022

Kabul:
28.09.2022

Yayın:
29.09.2022

Anahtar kelimeler:
Türkçe eğitimi,
öğretim programları,
Türkçe Dersi Öğretim
Programı, çoklu
okuryazarlık becerisi.

Öz

Günümüzde teknolojik gelişmelerle birlikte bilgiye ulaşma, yaratma ve ortaya koyma süreçlerinde de birtakım değişiklikler ve gelişmeler yaşanmaktadır. Bu gelişmelerden biri de günlük hayatın bir parçası haline gelen teknolojik araç gereçlerin eğitim ve öğretim ortamlarına entegre edilmesi ve kullanılmasıdır. Eğitim-öğretim sürecinde yaşanan bu teknoloji entegrasyonu ile öğrenme ortamlarında yeni ihtiyaçlar ortaya çıkmıştır. Teknolojik gelişmelerden yararlanarak doğru bilgiye kolay yoldan ulaşabilen ve ulaşılan bilgiyi uygun kanallar aracılığıyla paylaşabilen bireyler yetiştirmek günümüz eğitim sisteminin önemli hedeflerinden biri olmuştur. Bu beklentinin karşılanması ise, bireylerin iyi bir okuryazarlık eğitimi almasına bağlıdır. Tarihsel süreç boyunca değişime uğrayan okuryazarlık kavramı da bilim ve teknolojiadaki gelişmelerle birlikte günümüz şartlarındaki ihtiyaçlarına göre farklı boyutlar kazanmaktadır. Bu bağlamda, dünyanın değişen yapısına uyum sağlamak adına yeni okuryazarlık türlerinden biri olan çoklu okuryazarlık becerisi günümüz eğitim sistemi için önemli bir beceri olarak görülmektedir. Araştırmanın amacı, 21. yüzyıl becerilerinden ve yeni okuryazarlık türlerinden biri olan çoklu okuryazarlık becerisi bağlamında Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (2019) yer alan kazanımların incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda çalışmada, nitel araştırma yönteminin doğasına uygun bir yöntem izlenmiş ve Türkçe Dersi Öğretim Programı (2019) ele alınmıştır. Verilerin analizinde doküman incelemesi tekniğine başvurulmuştur. Elde edilen verilerin çözümlenmesinde ise içerik analiz tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın verilerinin sonuçlarından hareketle, Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (2019) yer alan çoklu okuryazarlık becerisinin kazandırılması ve geliştirilmesine yönelik öneriler sunulmuştur.

¹ Arş. Gör., Akdeniz Üniversitesi, Türkiye, ORCID: 0000-0003-2487-9868, betulkoparan15@gmail.com

To cite this article in APA Style:

Koparan, B. (2022). Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın (2019) çoklu okuryazarlık becerisi bağlamında incelenmesi. *Elektronik Dil ve Eğitim Dergisi*, 3(1), 1-14.

Giriş

Günümüzde teknolojik gelişmelerle birlikte bilgiye ulaşma, yaratma ve ortaya koyma süreçlerinde de birtakım gelişmeler yaşanmaktadır. Bu gelişmelerden biri de günlük hayatın bir parçası haline gelen teknolojik araç-gereçlerin eğitim ve öğretim ortamlarına entegre edilmesi ve kullanılmasıdır. Eğitim-öğretim sürecinde yaşanan bu teknoloji entegrasyonu ile öğrenme ortamlarında yeni ihtiyaçlar ortaya çıkmaktadır. Öyle ki teknolojik gelişmelerden yararlanarak doğru bilgiye kolay yoldan ulaşan ve ulaşılan bilgiyi uygun kanallar aracılığıyla paylaşan bireyler yetiştirmek günümüz eğitim sisteminin önemli hedeflerinden biri olmuştur. Bu beklentinin karşılanması ise bireylerin iyi bir okuryazarlık eğitimi almasına bağlıdır. Uluslararası Okuryazarlık Derneği, okuryazarlık kavramını "disiplinler arasında ve herhangi bir bağlamda görsel, işitsel ve dijital materyallerden yararlanarak tanımlama, anlama, yorumlama, oluşturma, hesaplama ve iletişim yeteneği" olarak tanımlamaktadır (Dwyer, 2016). Kellner (2001) ve Kress (2003) tarafından ise okuryazarlık, "toplum tarafından anlam verilen iletişimsel simgelerin etkili bir biçimde kullanılabilmesi yeteneği" biçiminde ifade edilmektedir. Özel (2022), okuryazarlık becerisinden okuma ve yazma yeterliği şeklinde bahsetmektedir. Bunun yanında okuryazarlık günümüzde, "okuma" yan yan getirilmiş olan harflerin kodunu çözme ile "yazma" harfleri yan yana getirerek yeni kodlar oluşturma süreci işlemlerinden farklı olarak hangi şekilde olursa olsun bilgiyi anlayabilme ve yorumlayabilme becerisi olarak da söz edilmektedir (Lanham, 1995; Knobel ve Lankshear, 2006). Benzer şekilde, Gee (1991) ve UNESCO (2008) tarafından da okuryazarlık becerisi, kelimeleri okuyabilme ve yazabilme becerisinin ötesinde bir beceri olarak ele alınmaktadır.

Tarihsel süreç boyunca değişime uğrayan okuryazarlık kavramı bilim ve teknolojiadaki gelişmelerle birlikte günümüz şartlarındaki ihtiyaçlara göre farklı boyutlar kazanmaktadır. Toplumun bilgi toplumu olduğunun göstergesi olan eğitim-öğretim sürecinde çağımızda kullanılan bilgiye ulaşım yollarından teknolojik araçlar ve çoklu ortamlar eğitim hayatının her alanında karşılaşılmaktadır. Bu hızlı dönüşüm, eğitimdeki temel ilkelerin yeniden düşünülmesine ve yeni teknolojilerin ustaca ve üretken yollarla planlamasına neden olmaktadır (Kellner, 2000). Receptoğlu (2022), günümüzdeki eğitim ve öğretimde yaşanan değişim ve dönüşümlerle birlikte okuryazarlık becerisini, okuma ve yazmanın ötesinde çok katmanlı metinlerin de dahil olduğu çoklu okuryazarlık becerisi şeklinde genişletmektedir. Okuryazarlık, bireylerin çok modlu öğelerdeki anlamı yorumlama becerilerini geliştirmeyi de içermektedir (Narey, 2009). Bu bağlamda, Ünal ve Furat (2022) ortaya çıkan yeni okuryazarlık türlerinin, teknolojik araçlar ile bilgi üretilmesi ve ortaya çıkan bilgilerin çeşitli ortamlarda sunulması ile geniş bir alana yayıldığını ifade etmektedir. Okuryazarlık türleri zaman içinde, süreç ve uygulamalardaki ihtiyaçların değişimlerine göre çeşitlilik göstermiş ve artmıştır.

Teknolojinin son zamanlardaki hızlı gelişimi ve internetin yaygın bir şekilde her alanda kullanılmasıyla birlikte bilgiye daha kolay erişim sağlanmaktadır (Ay ve Seferoğlu, 2017). Böylece, teknolojik gelişmelerle beraber yeni okuryazarlık becerilerinin ortaya çıktığı ve bu güncel okuryazarlık becerilerinin kazandırılmasına dair yeni eğitim politikalarının geliştirildiği görülmektedir. Yeni okuryazarlık becerilerine bakıldığında; bilgi okuryazarlığı, ağ okuryazarlığı, bilgisayar okuryazarlığı, bilişim okuryazarlığı, bilim okuryazarlığı, çevre okuryazarlığı, dijital okuryazarlık, eleştirel okuryazarlık, politik okuryazarlığı, finansal okuryazarlık, grafik okuryazarlığı, fen okuryazarlığı, gazete okuryazarlığı, harita okuryazarlığı, hukuk okuryazarlığı, internet okuryazarlığı, matematik okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, sinema okuryazarlığı, tasarım okuryazarlığı, teknoloji okuryazarlığı, televizyon okuryazarlığı, web okuryazarlığı, görsel

okuryazarlık, çoklu okuryazarlık gibi birçok okuryazarlık türleri karşımıza çıkmaktadır (Direkci, Şimşek ve Uygun, 2020).

Teknolojinin gelişmesi sonucu ortaya çıkan yeni olanaklar ile toplumdaki iletişim yapısında da gelişmeler yaşanmış, metin ve okuyucu arasındaki geleneksel ve durağan iletişim sisteminden çoklu kaynakların yer aldığı modern metinler ile daha devingen yeni bir iletişim yapısına geçilmiştir (Altun, 2013 ve Çakır, 2014). 1996 yılında, New London Group tarafından yayımlanan “A Pedagogy of Multiliteracies: Designing Social Futures” adlı makalede çoklu okuryazarlık kavramı ilk kez ortaya çıkarılmıştır. Bu makalede, teknolojiyele değişimle beraber geleneksel okuryazarlık türlerinin yetersiz kalmaya başladığı bu nedenle okuryazarlık kavramındaki algının da değişmesi gerektiği ifade edilmiştir. Söz konusu, çağın ihtiyaçlarını karşılayabilmek için özellikle sosyal medya içerikleri ile başlayan değişim metinlerin, ses, video ve görüntü ile birleşiminden oluşan çoklu ortam yapısı ve bu çoklu ortamın bireyler üzerindeki anlam üretme ve iletişim kurma üzerinde yarattığı etkinin incelenmesi üzerine durulmuştur (New London Group, 1996, s. 64). Çoklu okuryazarlık kavramı, günümüzde sosyal ağların kullanımının yaygınlaşmasının bir sonucu olarak iletişim modunun değiştirilmesini içermektedir (Rowse ve Walsh, 2011).

Bearne ve Wolstencroft (2009), çok katmanlı metinleri dört unsur olarak ele aldığını; sesler, yazılar, görüntüler ve jest ve mimikler olmak üzere bu unsurların en az ikisinin etkileşim içerisinde olmasıyla oluştuğunu ifade etmektedir. Anstey ve Bull (2010) ve Shanahan (2013) ise çok katmanlı metinleri; dil bilimsel (gramer, söz varlığı, yazı dili özellikleri vb.), jestsel (vücut dili, mimikler vb.), uzamsal (yakınlık, konum, yön, boyut, düzen vb.), görsel (çizim, renk, hareketli ve durağan görüntüler vb.) ve işitsel (ses, ritim, müzik efektleri vb.) unsurlarından iki ya da daha fazla katmanını içeren metinler olarak ele almaktadır.

Günümüzdeki eğitim-öğretim sisteminde öğrencilerden beklenen, bilgi çağına uyum sağlayabilen, eleştirel düşünebilen, kendi kendine öğrenebilen, kendisini sürekli yenileyebilen, yaratıcı, bilgi teknolojilerini kullanabilen ve bilgiye erişim yollarına hâkim olabilen öğrenciler yetiştirmektir (Kırmaz, 2010). Bireylerin bugün karşılaştığı çoğu metin yapı olarak çok modludur; yazılı, görsel ve işitsel öğeler bir arada kullanılmıştır. Zamanının çoğunu sosyal ağlarda (YouTube, Facebook, Instagram, Twitter vb.) veya çeşitli bilgisayar oyunlarını oynayarak geçiren öğrenciler dinamik, doğrusal olmayan ve etkileşimli multimodal ortamlarda deneyim kazanmaktadır. Bunun yanında, okullarda geleneksel kâğıda dayalı sözlü eğitimin baskın olması, okul ve günlük yaşam arasında dijital bir bölünmeye yol açmaktadır (Kellner, 2000). Öğrencilerin günümüzdeki yaşam biçimi olanaklarına yakın ve hayatı olduğu gibi sunan bir öğretim sistemi olan çoklu ortam araçları ile zenginleştirilmiş sınıflar öğrencilerin ilgisini çekmek ve onları motive etmek bakımından eğitimciler için oldukça önemli görülmektedir (Oring, 2000).

Asıl amacı öğrenciye anlama ve anlatma becerileriyle birlikte etkili iletişim kurmayı kazandırmak olan Türkçe dersinin, günlük hayata yönelik işlevsel bir yapıda olması gerektiği ifade edilmektedir (Cemiloğlu 2009). Bu işlevsel yapının sağlanabilmesi için, Türkçe derslerinde günümüz yaşantısına uygun, öğrencilere hitap edecek, görsel, işitsel ve teknolojik içerikleri barındıran çoklu yapıdaki metinler ile zenginleştirilmesi beklenmektedir. Bu bağlamda, dünyanın değişen yapısına uyum sağlamak adına yeni okuryazarlık türlerinden biri olan çoklu okuryazarlık becerisi günümüz eğitim sistemi için önemli becerilerden biri olarak görülmektedir.

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (UNESCO) ile Latin Amerika ve Karayip eğitim bakanlıklarının 2017 yılında düzenlediği “E2030: 21. Yüzyıl için Eğitim ve Beceriler” konulu toplantıda günümüz okuryazarlık becerilerine odaklanması gerektiği, öğretmen

eğitiminin ve öğretmen yetiştirme politikalarının yenilemesi ve geliştirilmesi tavsiye edilmiştir (Education and skills for the 21st century, 2017). Çağın gereklerine göre yenilenebilen becerilere sahip kişiler yetiştirilmesinin amaç edinildiği, Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından hazırlanan ‘2023 Eğitim Vizyonu’ belgesinde ise 21. yüzyıl becerileri; “olmazsa olmaz küresel bir norm” olarak belirtilmiştir (MEB 2023 Eğitim Vizyonu, 2018, s. 14). Bu 21. yüzyıl becerilerine yönelik ihtiyaçları karşılayabilmek adına Türkçe derslerinde, öğrencilere çoklu metinleri okuyabilme ve bu metinlerin oluşturabilmesini sağlayabilme becerileri kazandırmaya çalışmak önemli görülmektedir (Günay ve Özden, 2022).

Alanyazın incelendiğinde, yeni okuryazarlıkların ne şekilde öğretileceğine dair pek fazla çalışmanın olmadığı (Vollmer, 2021: 20) ve eğitim-öğretim sürecinde çoklu okuryazarlık becerisi ile ilgili yapılan çalışmaların da oldukça sınırlı olduğu görülmektedir. Çoklu okuryazarlıkla ilgili yapılmış çalışmalara bakıldığında (New London Group 1996; Kellner, 1998; Bearne ve Wolstencroft, 2009; Narey, 2009; Anstey ve Bull, 2010; Walsh, 2010; Rowsell ve Walsh, 2011; Altun, 2013; Shanahan, 2013; Bulut, Ulu ve Kan, 2015; Gençalp, 2019; Vollmer, 2021) gibi yurt içi ve yurt dışında yapılmış çalışmalara rastlanmaktadır. Ancak, literatürde Türkçe Dersi Öğretim Programı’nın (2019) çoklu okuryazarlık becerisi çerçevesinde ele alındığı bir çalışmanın olmadığı görülmüştür. Bu kapsamda araştırmanın amacı Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda (2019) yer alan kazanımların çoklu okuryazarlık becerisi çerçevesinde ortaya konulması hedeflenmiştir. Bu doğrultuda araştırmanın amacı; Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda (2019) yer alan kazanımların çoklu okuryazarlık becerisi bağlamında incelenmesidir.

Yöntem

Araştırmanın Deseni

Bu çalışmada Türkçe Dersi Öğretim Programı’nın (2019) çoklu okuryazarlık becerisi bağlamında incelemesi amaçlanmış ve bu kapsamda nitel çalışma yöntemlerinden doküman incelemesi deseni kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırmanın amacına yönelik ele alınan konu veya konular hakkındaki yazılı materyallerin incelenmesini kapsayan nitel araştırma desenlerinden biri olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Araştırma Materyali

Araştırmada T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından 2019 yılında yayınlanmış olan Türkçe Dersi Öğretim Programı araştırma malzemesi olarak ele alınmış ve incelenmiştir.

Veri Toplama Yöntemleri

Araştırmanın verilerinin toplanması sürecinde öncelikle araştırma malzemesi olarak kullanılan Türkçe Dersi Öğretim Programı’na (2019) ulaşılmıştır. Ardından programda yer alan çoklu okuryazarlık becerisini içeren ilgili kazanımlar belirlenmiş ve ortaya konulmuştur.

Verilerin Analizi

Verilerin analizi aşamasında araştırma sürecinde elde edilen veriler, çoklu okuryazarlık kavramının tanımı yapılarak belirlenmiş ve bu sınır kapsamında veriler, içerik analiz tekniği ile çözümlenmiştir. “İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır.” (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Verilerin analizi işlemi yapılırken bir araştırmacı ve üç Türkçe alan uzmanı bir araya gelmiş ve veriler iş birliği içerisinde analiz edilmiştir. Bunun için, ilk olarak araştırmacı incelemesini yapmış ve ardından ayrı ayrı üç alan uzmanı eşliğinde verilerin analizindeki ortak ve farklı yönler belirlenmiş ve farklılıkların giderilmesi sağlanmıştır. Bunun için alan uzmanları ile oy birliği/oy çokluğu yöntemi izlenerek verilere son hali verilmiş ve verilerin analizi işlemi sonlandırılmıştır.

Bulgular

Bulgular bölümünde, Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (2019) yer alan kazanımların çoklu okuryazarlık becerisi ile ilişkili olanları ortaokul Türkçe dersi kapsamında 5, 6, 7 ve 8. sınıf düzeylerine göre incelenmiş ve tablolar halinde sunulmuştur.

1. Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (2019) Yer Alan 5. Sınıf Kazanımlarına Yönelik Bulgular

Türkçe Dersi Öğretim Programı (2019) ortaokul 5.sınıf kazanımlarında yer alan “çoklu okuryazarlık” becerilerine yönelik elde edilen veriler Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. 5.Sınıf Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki (2019) Çoklu Okuryazarlık Becerisinin Geliştirilmesine Yönelik Kazanımların Analiz Tablosu

Sınıf Düzeyi/ Ünite Numarası/ Beceriler	Kazanım	Kazanıma İlişkin Açıklama
T.5.1. DİNLEME/İZLEME	T.5.1.8. Dinlediği/izlediği hikâye edici metinleri canlandırır. T.5.1.9. Konuşmacının sözlü olmayan mesajlarını kavrar. T.5.1.10.Dinlediklerinin/izlediklerinin içeriğini değerlendirir.	a) Çizgi film vb. izletilerek örtülü anlamlar hakkında çıkarımda bulunulması sağlanır. b) Öğrencilerin dinlediklerindeki/izlediklerindeki tutarlılığı sorgulamaları sağlanır.
T.5.2. KONUŞMA	T.5.2.1. Hazırlıklı konuşma yapar. T.5.2.4. Konuşmalarında beden dilini etkili bir şekilde kullanır.	Öğrencilerin verilen bir konuyu görsellerle destekleyerek kısa sunum hazırlamaları ve sunum öncesinde prova yapmaları sağlanır.
T.5.3. OKUMA Söz Varlığı	T.5.3.5. Bağlamdan yararlanarak bilmediği kelime ve kelime gruplarının anlamını tahmin eder.	a) Öğrencilerin tahmin ettikleri kelime ve kelime gruplarını öğrenmek için görseller, sözlük, atasözleri ve deyimler sözlüğü vb. araçları kullanmalarını sağlanır. b) Öğrencinin öğrendiği kelime ve kelime gruplarından sözlük oluşturmasını teşvik edilir.
T.5.3. OKUMA Anlama	T.5.3.21. Görsellerden ve başlıktan hareketle okuyacağı metnin konusunu tahmin eder. T.5.3.22. Görsellerle ilgili soruları cevaplar.	a) Resim ve karikatürleri yorumlayarak görüşlerini bildirmeleri sağlanır. b) Haberi/bilgiyi görsel yorumcuların nasıl ilettikleri üzerinde durulur. İnternet, sinema ve televizyonun verdiği iletileri değerlendirmeleri sağlanır.

T.5.3.25. Medya metinlerini değerlendirir.

T.5.3.28. Bilgi kaynaklarını etkili şekilde kullanır.

T.5.3.29. Bilgi kaynaklarının güvenilirliğini sorgular. *Bilimsel çalışmalarda ağırlıklı olarak “edu” ve “gov” uzantılı sitelerin kullanıldığı vurgulanır.*

T.5.3.34. Grafik, tablo ve çizelgeyle sunulan bilgilere ilişkin soruları cevaplar.

T.5.4. YAZMA

T.5.4.2. Bilgilendirici metin yazar.

a) Öğrencilerin konu ve ana fikri belirlemeleri, buna göre giriş, gelişme, sonuç bölümlerinden oluşan bir metin taslağı oluşturmaları, bu bölümlerde yazacaklarını belirlemeleri sağlanır.

b) Öğrenciler yeni öğrendikleri kelimeleri kullanmaya ve günlük hayattan örnekler vermeye teşvik edilir.

c) Anlatımı desteklemek için grafik ve tablo kullanmaları sağlanır.

T.5.4.3. Hikâye edici metin yazar.

a) Öğrencilerin günlük hayattaki gözlem ve deneyimlerine dayanarak hikâye konusu ve hikâye unsurlarını belirlemeleri sağlanır.

b) Öğrenciler, yazım kılavuzundan yararlanmaları ve yeni öğrendikleri kelimeleri kullanmaları için teşvik edilir.

T.5.4.10. Yazdıklarını paylaşır.

Öğrenciler, yazdıklarını sınıf ve okul panosu gibi farklı ortamlarda paylaşmaya teşvik edilir.

Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda (2019) ortaokul 5.sınıf Türkçe derslerinde yer alan çoklu okuryazarlık becerisine yönelik kazanımlarının incelendiği Tablo 1'e göre çoklu okuryazarlıkla ilgili; dinleme/izleme becerisine ait üç (3) kazanım, konuşma becerisi kazanımına yönelik iki (2), okuma becerisi kazanımına yönelik yedi (7) ve yazma becerisi kazanımına yönelik ise üç (3) olmak üzere toplamda on beş (15) kazanıma yer verildiği görülmektedir.

Tablo 1’de yer verilen kazanımlar ele alındığında, 5.sınıf Türkçe derslerinde çoklu okuryazarlık ile ilgili en çok okuma becerisine yönelik kazanımlar olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Bu beceriyi çoklu okuryazarlıkla ilgili üçerli kazanımla dinleme/izleme ve yazma becerisine yönelik kazanımlar sürdürmektedir. Bununla birlikte, Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda (2019) ortaokul 5. sınıf Türkçe derslerinde yer alan çoklu okuryazarlığa yönelik en az kazanımın konuşma becerisine ait kazanımlarda olduğu görülmektedir.

2. Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda (2019) Yer Alan 6. Sınıf Kazanımlarına Yönelik Bulgular

Türkçe Dersi Öğretim Programı (2019) ortaokul 6.sınıf kazanımlarında yer alan “çoklu okuryazarlık” becerilerine yönelik elde edilen veriler Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. 6.Sınıf Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki (2019) Çoklu Okuryazarlık Becerisinin Geliştirilmesine Yönelik Kazanımların Analiz Tablosu

Sınıf Düzeyi/ Ünite Numarası/ Beceriler	Kazanım	Kazanıma İlişkin Açıklama
T.6.1. DİNLEME/İZLEME	T.6.1.8. Dinlediği/izlediği hikâye edici metinleri canlandırır. T.6.1.9. Konuşmacının sözlü olmayan mesajlarını kavrar. T.6.1.10. Dinlediklerinin/izlediklerinin içeriğini değerlendirir.	<i>a) Öğrencilere reklam filmleri dinletilerek/izletilerek bunlardaki mesajların ve örtülü anlamların tespit edilmesine yönelik çalışmalar yaptırılır.</i> <i>b) Öğrencilerin içeriklerdeki tutarlılığı sorgulamaları sağlanır.</i>
T.6.2. KONUŞMA	T.6.2.1. Hazırlıklı konuşma yapar. T.6.2.4. Konuşmalarında beden dilini etkili bir şekilde kullanır.	<i>Öğrencilerin verilen bir konu hakkında görsellerle destekleyerek kısa sunum hazırlamaları ve prova yapmaları sağlanır.</i>
T.6.3. OKUMA Akıcı Okuma	T.6.3.15. Görselden ve başlıktan hareketle okuyacağı metnin konusunu tahmin eder. T.6.3.28. Metindeki gerçek ve kurgusal unsurları ayırt eder. T.6.3.30. Görsellerle ilgili soruları cevaplar. T.6.3.32. Medya metinlerini değerlendirir. T.6.3.33. Bilgi kaynaklarını etkili bir şekilde kullanır. T.6.3.34. Bilgi kaynaklarının güvenilirliğini sorgular. T.6.3.35. Grafik, tablo ve çizelgeyle sunulan bilgileri yorumlar.	<i>a) Öğrencilerin haber fotoğrafları ve karikatürleri yorumlayarak görüşlerini bildirmeleri sağlanır.</i> <i>b) Haberi/bilgiyi görsel yorumcuların nasıl ilettiklerinin sorgulanması sağlanır.</i> <i>İnternet, sinema ve televizyonun verdiği iletileri değerlendirmeleri sağlanır.</i> <i>a) İnternet/yazılı (dergi, kitap, broşür, gazete vb.) kaynakların güvenilirliklerinin sorgulanması sağlanır.</i> <i>b) Bilimsel çalışmalarda ağırlıklı olarak “edu” ve “gov” uzantılı sitelerin kullanıldığı vurgulanır.</i>
T.6.4. YAZMA	T.6.4.5. Yazdıklarını desteklemek için gerektiğinde grafik ve tablo kullanır. T.6.4.11. Yazdıklarını paylaşır.	<i>Öğrenciler yazdıklarını sınıf ve okul panosu ile sosyal medyada paylaşmaya teşvik edilir.</i>

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (2019) ortaokul 6. sınıf Türkçe derslerinde yer alan çoklu okuryazarlık becerisine yönelik kazanımlarının incelendiği Tablo 2'ye göre çoklu okuryazarlıkla ilgili; dinleme/izleme becerisine ait üç (3) kazanım, konuşma becerisi kazanımına yönelik iki (2), okuma becerisi kazanımına yönelik yedi (7) ve yazma becerisi kazanımına yönelik ise iki (2) olmak üzere toplamda on dört (14) kazanıma yer yer verildiği görülmektedir.

6. sınıf Türkçe derslerinde çoklu okuryazarlık ile ilgili Tablo 2'de yer verilen kazanımlar ele alındığında, en çok okuma becerisine yönelik kazanımların olduğu incelenmiştir. Bunu, dinleme/izleme becerisine yönelik kazanımlar sürdürmektedir. Ayrıca, yine Tablo 2'ye göre Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (2019) ortaokul 6. sınıf Türkçe derslerinde yer alan çoklu okuryazarlığa yönelik en az kazanımların; konuşma ve yazma becerisine ait olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

3. Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (2019) Yer Alan 7. Sınıf Kazanımlarına Yönelik Bulgular

Türkçe Dersi Öğretim Programı (2019) ortaokul 7.sınıf kazanımlarında yer alan “çoklu okuryazarlık” becerilerine yönelik elde edilen veriler Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. 7.Sınıf Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki (2019) Çoklu Okuryazarlık Becerisinin Geliştirilmesine Yönelik Kazanımların Analiz Tablosu

Sınıf Düzeyi/ Ünite Numarası/ Beceriler	Kazanım	Kazanıma İlişkin Açıklama
T.7.1. DİNLEME/İZLEME	T.7.1.8. Dinlediği/izlediği hikâye edici metinleri canlandırır. T.7.1.12. Dinlediklerinin/izlediklerinin içeriğini değerlendirir. T. 7.1.14. Konuşmacının sözlü olmayan mesajlarını kavrar.	<i>a) Medya metinlerindeki örtülü anlamı belirlemesi sağlanır.</i> <i>b) Medya metninin hedef kitlesi ve amacınının sorgulanması sağlanır.</i>
T.7.2. KONUŞMA	T.7.2.1. Hazırlıklı konuşma yapar. T.7.2.4. Konuşmalarında beden dilini etkili bir şekilde kullanır.	<i>Öğrencilerin düşüncelerini mantıksal bir bütünlük içinde sunmaları, görsel, işitsel vb. destekleyici materyaller kullanarak sunu hazırlamaları sağlanır.</i>
T.7.3. OKUMA Anlama	T.7.3.14. Görsellerden ve başlıktan hareketle okuyacağı metnin konusunu tahmin eder. T.7.3.30. Görsellerle ilgili soruları cevaplar. T.7.3.31. Medya metinlerini değerlendirir. T.7.3.32. Bilgi kaynaklarını etkili bir şekilde kullanır. T.7.3.33. Bilgi kaynaklarının güvenilirliğini sorgular.	<i>a) Duvar yazısı ve karikatürlerin incelenmesi ve bunlarla ilgili görüş bildirilmesi sağlanır.</i> <i>b) Haberi/bilgiyi görsel yorumcuların nasıl ilettikleri üzerinde durulur.</i> <i>İnternet, sinema ve televizyonun verdiği iletileri değerlendirmeleri sağlanır.</i> <i>a) İnternet/yazılı (dergi, kitap, broşür, gazete vb.) kaynakların güvenilirliklerinin sorgulanması sağlanır.</i>

b) Bilimsel çalışmalarda ağırlıklı olarak “edu” ve “gov” uzantılı sitelerin kullanıldığı vurgulanır.

T.7.3.34. Grafik, tablo ve çizelgeyle sunulan bilgileri yorumlar.

T.7.3.35. Metinlerin yazılı hâli ile medya sunumlarını karşılaştırır.

a) Hikâye, masal, fıkra gibi metinlerin; çizgi film, animasyon gibi medya sunumları ile karşılaştırması sağlanır.

b) Kahramanlar, mekân, zaman ve olay yönlerinden karşılaştırılması sağlanır.

T.7.4. YAZMA

T.7.4.2. Bilgilendirici metin yazar.

a) Öğrencilerin giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinde yazacaklarını belirleyerek bir metin taslağı oluşturmaları, düşünceyi geliştirme yollarını kullanmaları, yazılı ve çoklu medya kaynaklarından görüşlerini destekleyecek kanıtlar sunmaları sağlanır.

b) Öğrenciler günlük hayattan örnekler vermeye teşvik edilir.

T.7.4.5. Anlatımı desteklemek için grafik ve tablo kullanır.

T.7.4.11. Kısa metinler yazar.

Haber metni ve/veya anı yazmaya teşvik edilir.

T.7.4.17. Yazdıklarını paylaşır.

Öğrenciler yazdıklarını sınıf ve okul panosu ile sosyal medya ortamlarında paylaşmaya, şiir ve kompozisyon yarışmalarına katılmaya teşvik edilir.

Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda (2019) ortaokul 7. sınıf Türkçe derslerinde yer alan çoklu okuryazarlık becerisine yönelik kazanımlarının incelendiği Tablo 3’e göre çoklu okuryazarlıkla ilgili; dinleme/izleme becerisine ait üç (3) kazanım, konuşma becerisi kazanımına yönelik iki (2), okuma becerisi kazanımına yönelik yedi (7) ve yazma becerisi kazanımına yönelik ise iki (4) olmak üzere toplamda on altı (16) kazanıma yer yer verildiği görülmektedir.

7.sınıf Türkçe derslerinde çoklu okuryazarlık ile Tablo 3’te yer verilen kazanımlar derinlemesine incelendiğinde, ilgili en çok okuma becerisine yönelik kazanımlar olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Bu beceriyi sırasıyla, yazma ve dinleme/izleme becerisine yönelik kazanımlar devam ettirmektedir. Bununla birlikte, yine aynı tabloya göre Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda (2019) ortaokul 7. sınıf Türkçe derslerinde yer alan çoklu okuryazarlığa yönelik en az kazanımın konuşma becerisine ait olduğu söylenebilir.

4. Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda (2019) Yer Alan 8. Sınıf Kazanımlarına Yönelik Bulgular

Türkçe Dersi Öğretim Programı (2019) ortaokul 8.sınıf kazanımlarında yer alan “çoklu okuryazarlık” becerilerine yönelik elde edilen veriler Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4. 8. Sınıf Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki (2019) Çoklu Okuryazarlık Becerisinin Geliştirilmesine Yönelik Kazanımların Analiz Tablosu

Sınıf Düzeyi/ Ünite Numarası/ Beceriler	Kazanım	Kazanıma İlişkin Açıklama
T.8.1. DİNLEME/ İZLEME	T.8.1.8. Dinlediği/izlediği hikâye edici metinleri canlandırır. T.8.1.11. Dinledikleri/izledikleri medya metinlerini değerlendirir.	<i>Medya metinlerinin amacını ve kaynağını sorgulamaları sağlanır.</i>
T.8.2. KONUŞMA	T.8.2.1. Hazırlıklı konuşma yapar. T.8.2.4. Konuşmalarında beden dilini etkili bir şekilde kullanır.	<i>a) Öğrencilerin düşüncelerini mantıksal bir bütünlük içinde sunmaları, görsel, işitsel vb. destekleyici materyaller kullanmaları, sunu hazırlamaları sağlanır.</i> <i>b) Öğrenciler araştırma sonuçlarını sempozyum, panel, forum vb. ortamlarda sunmaya teşvik edilir.</i>
T.8.3. OKUMA Anlama	T.8.3.12. Görsel ve başlıktan hareketle okuyacağı metnin konusunu tahmin eder. T.8.3.23. Metinler arasında karşılaştırma yapar. T.8.3.27. Görsellerle ilgili soruları cevaplar. T.8.3.29. Medya metinlerini analiz eder. T.8.3.30. Bilgi kaynaklarını etkili bir şekilde kullanır. T.8.3.31. Bilgi kaynaklarının güvenilirliğini sorgular. T.8.3.32. Grafik, tablo ve çizelgeyle sunulan bilgileri yorumlar. T.8.3.33. Edebî eserin yazılı metni ile medya sunumunu karşılaştırır.	<i>Aynı metnin çeviri, farklı baskı vb. özellikleri itibarıyla karşılaştırılması sağlanır.</i> <i>a) Çizgi roman ve karikatürleri yorumlayarak görüşlerini bildirmeleri sağlanır.</i> <i>b) Haberi/bilgiyi görsel yorumcuların nasıl ilettikleri üzerinde durulur.</i> <i>Medya metinlerinin amaçlarının (kültür aktarma, olay yorumlama, bilgilendirme, eğlendirme, ikna etme) belirlenmesi sağlanır.</i> <i>a) Blog ve şahsi internet sayfalarındaki bilgilerin güvenilirliği konusunda çalışmalar yapılır.</i> <i>b) Bilimsel çalışmalarda ağırlıklı olarak “edu” ve “gov” uzantılı sitelerin kullanıldığı vurgulanır.</i> <i>Kahramanlar, mekân, zaman ve olay yönünden karşılaştırılması sağlanır.</i>
T.8.4. YAZMA	T.8.4.5. Anlatımı desteklemek için grafik ve tablo kullanır. T.8.4.8. Yazılarında mizahi öğeler kullanır. T.8.4.12. Kısa metinler yazar. T.8.4.17. Yazdıklarını paylaşır.	<i>Haber metni, günlük ve anı yazmaya teşvik edilir.</i> <i>Öğrenciler yazdıklarını sınıf ve okul panosu ile sosyal medya ortamlarında paylaşmaya, şiir ve kompozisyon yarışmalarına katılmaya teşvik edilir.</i>

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (2019) ortaokul 8. sınıf Türkçe derslerinde yer alan çoklu okuryazarlık becerisine yönelik kazanımlarının incelendiği Tablo 4'e göre çoklu okuryazarlıkla ilgili; dinleme/izleme becerisine ait iki (2) kazanım, konuşma becerisi kazanımına yönelik iki (2), okuma becerisi kazanımına yönelik sekiz (8) ve yazma becerisi kazanımına yönelik ise dört (4) olmak üzere toplamda on altı (16) kazanıma yer yer verildiği görülmektedir.

Tablo 4'te yer verilen kazanımlar derinlemesine incelendiğinde, 8.sınıf Türkçe derslerinde çoklu okuryazarlık ile ilgili en çok okuma becerisine yönelik kazanımların olduğu bulgulanmıştır. Bu beceriyi yazma becerisi kazanımları devam ettirmektedir. Yine aynı tabloya göre Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (2019) ortaokul 8. sınıf Türkçe derslerinde yer alan çoklu okuryazarlığa yönelik dinleme/izleme ve konuşma becerisine ait kazanımlar eşit sayıda ve ikişer kazanımdan oluşmaktadır.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu çalışmada, Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (2019) yer alan kazanımlar çoklu okuryazarlık becerisi bağlamında ele alınmıştır. Bu çerçevede, program incelendiğinde çoklu okuryazarlık becerisine hitap eden kazanımların sınıf düzeylerine göre dengeli bir biçimde dağılım gösterdiği söylenebilir. Elde edilen bulgulardan hareketle kazanımların içeriği incelendiğinde, bir taraftan farklı sınıf düzeylerinde sarmal bir yaklaşımla tekrar eden kazanımlara ve açıklamalara, diğer taraftan bütünsel ve bir kerede kazandırılması hedeflenen öğrenme çıktılarına yer verildiği görülmektedir. Bu durum, programın amaçlarında da ifade edilmiş (MEB, 2019) ve çalışmanın bulgularında da benzer sonuçlar elde edilmiştir.

Araştırmanın bir diğer sonucu olarak, Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (2019) yer alan çoklu okuryazarlık becerisine ait içerikleri barındıran kazanımların dil becerilerine göre dağılımına bakıldığında sırasıyla en çok okuma, yazma ve dinleme/izleme becerilerine yönelik kazanımların olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Söz konusu kazanımlardan, konuşma becerilerine yönelik kazanımların çoklu okuryazarlık becerisine dair bulguları ele alındığında ise Türkçe Öğretimi Programı'nda konuşma becerisi kazanımlarının çoklu okuryazarlık becerisi bakımından sınırlı olduğu görülmektedir. Buradan hareketle, araştırmanın bu sonucunun konuşma becerisine yönelik kazanımların çoklu okuryazarlık becerisinin doğasına uygun olmaması nedeniyle sınırlı ya da daha az sayıda olması beklenen bir sonuç olarak ifade edilebilir. Benzer şekilde, Büyükkiz ve Hasırcı (2013) yaptığı çalışmanın sonucundan yola çıkarak konuşma becerisi bağlamındaki kazanımlarının programda geliştirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Günümüzde eğitim, hayatın her anında ve çeşitli şekillerde gerçekleşebilmektedir. Bu durum öğretim programları, araçları ve kaynaklarında değişikliklere neden olmaktadır (Thoman ve Jolls, 2004). Öğrenciler zamanlarının çoğunu geçirdikleri bilinen internette yazılı, görsel ve video öğelerin bir arada kullanıldığı çoklu metinlerle bilgiye daha kolay ulaşabilmektedir. Bu durum; öğretim kaynaklarında, araçlarında, eğitimdeki rollerde ve öğretmenlerden beklenen yeterlilikler konusunda değişikliklere sebep olmaktadır (Gürültü, Aslan ve Alıcı, 2020). Callow ve Zammit'in (2012) yaptığı çalışmanın sonucunda, çok modlu metinlerin kullanıldığı derslerde öğrenciler daha üretken ve katılımcı olduklarını, bilişsel becerilerini daha çok kullandıklarını ifade etmişlerdir. Araştırmanın sonucunda, eğitim-öğretim sürecinin temel öğelerinden biri olan programlarda yer alan kazanımların öğrencilerin okul dışı ortamlarda sıklıkla rastladıkları ve günümüz becerilerinden biri olan çoklu okuryazarlık becerisine göre düzenlenmesi önemli görülmektedir.

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (2019), öğrencilerin bilgiye erişim yollarına hâkim olan; bilgi çağına ayak uydurabilen; kendisini sürekli yenileyebilen; bilgiyi hayatta işlevsel olarak kullanabilen ve dil becerilerini ve zihinsel becerileri kazanarak, bu becerilerle kendilerini bireysel ve sosyal yönden geliştirebilen; basılı materyaller ile çoklu medya kaynaklarından bilgiye erişebilen,

bilgiyi düzenleyebilen, sorgulayabilen, kullanabilen ve üretebilen becerilere sahip bireyler yetiştirilmesi gerektiği belirtilmektedir. Yine programda, Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinde (TYÇ) sekiz anahtar yetkinlikten biri olarak dijital yetkinlik vurgulanmaktadır (MEB, 2019). Programda açıkça ifade edilen bu noktalardan hareketle dil öğretim sürecine yönelik kazanımların dijital yetkinlikler ve çoklu medya kaynaklarına dair bilgi ve beceri düzeyinde olması ve öğrencileri bu yönde teşvik etmesi gerektiği söylenebilir. Tüm bunlar ele alındığında, dil ve düşünme becerilerinin oluşturulması ve geliştirilmesinin temel amaçlardan biri olan Türkçe dersinde ve dersin programında yer alan kazanımlarda hem çağın hem geleceğin okuryazarlık becerileri konusunda geliştirilmesi önemli görülmektedir. Bu doğrultuda, bilim ve teknolojideki gelişmelere, bireysel ve sosyal iletişimdeki farklılıklara, toplumsal entegrasyona uyum sağlanabilmesi için eğitim-öğretim ortamlarının ve bu sistemin ana kaynağı olan programların düzenlenmesi ve yeniden planlanması araştırmanın sonucunda önerilmektedir.

Araştırmanın bulgu ve sonuçlarından hareketle, Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (2019) yer alan kazanımların çoklu okuryazarlık becerisi bakımından geliştirilebileceği söylenebilir. Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki (2019) dil becerileriyle ilişkili çoklu okuryazarlık becerisine yönelik kazanımların artırılması ve bu çerçevede kazanımların günümüzdeki gelişmeler göz önünde bulundurularak yazılı, görsel, işitsel, dijital ortamlar vb. gibi birden çok katmanla öğrencilerin üretkenliklerini artırıp, etkin anlama ve anlatma düzeylerini geliştirmeye hitap edecek nitelikte olması önerilmektedir.

Kaynakça

- Altun, A. (2013). Medya Okuryazarlığı. Gençtürk, E., Karatekin K. (Ed.). *Sosyal Bilgiler İçin Çoklu Okuryazarlıklar* (s. 179-206) içinde. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Anstey, M. & Bull, G. (2010). Helping teachers to explore multimodal texts. *Curriculum and Leadership Journal*, 8(16).
- Ay, K. ve Seferoğlu, S. S. (2017). Lisansüstü öğrencilerin çevrim-içi bilgi arama stratejilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Kastamonu Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25(1), 51-66.
- Bearne, E. & Wolstencroft, H. (2009). *Visual Approaches to Teaching Writing: Multimodal Literacy* (5-11). Sage Publications.
- Bulut, B., Ulu, H. ve Kan, A. (2015). Multimodal literacy scale: A study of validity and reliability. *Eurasian Journal of Educational Research*, 61, 45-60. <http://dx.doi.org/10.14689/ejer.2015.61.3>.
- Büyükkiz, K. K. ve Hasırcı, S. (2013). Ana dili öğretiminde konuşma becerisinin yeri. *Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları*, 1(1), 57-63.
- Cemiloğlu, M. (2009) *Dil Bilimi Açısından Türkçe Yazılı Anlatım ve Anlatım Teknikleri Öğretimi*. İstanbul: Alfa Aktüel.
- Çakır, M. (2014). *Görsel Kültür ve Küresel Kitle Kültürü*. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Direkci, B., Şimşek, B. ve Uygun, M. (2020). Türkçe öğretmenlerinin Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (2019) yer alan okuryazarlık becerilerinin kazandırılmasına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Eğitim ve Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 3(1), 34-49.
- Dubin, F. ve Kuhlman, N. A. (1992). *Cross-Cultural Literacy: Global Perspectives on Reading and Writing*. Englewood Cliffs, N.J: Regents/Prentice Hall.
- Dwyer, B. (2016). Teaching and learning in the global village: connect, create, collaborate, and communicate. *The Reading Teacher*, 70(1), 131-136.
- Gee, J. P. (1991). A Linguistic approach to narrative. *Journal of Narrative and Life History*, 1(1), 15-39. <http://dx.doi.org/10.1075/jnlh.1.1.03ali>.

- Gençalp, H. (2019). Görsel kültür, çoklu okuryazarlık ve çoklu biçimlilik bağlamında sosyal medya iletileri. *Global Media Journal*, 10(19), 53-75.
- Günay, G. ve Özden, M. Dijital okuryazarlık becerisi ve ana dili eğitimi çerçevesinde dijital okuryazarlığa ilişkin öğrenci ve akademisyen algıları. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (27), 163-183.
- Gürültü, E., Aslan, M. ve Alcı, B. (2020). Ortaöğretim öğretmenlerinin 21. yüzyıl becerileri kullanım yeterlikleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(4), 780-798. <https://doi:10.16986/HUJE.2019051590>
- Kellner, D. 1998. Multiple literacies and critical pedagogy in a multicultural society. *Educational Theory*, 48(1), 103-122.
- Kellner, D. (2000). New technologies/new literacies: reconstructing education for the new millennium. *Teacher Education*, 11(3), 245-265.
- Kellner, D. (2001), New Technologies/New Literacies:Reconstructing Education for the new millennium. *International Journal of Technology and Design Education*, 11, 67-81.
- Kırmaz, B. (2010). Bilgi çağı lideri. *Ankara Barosu Dergisi*, (3), 207-222.
- Knobel, M. ve Lankshear, C. (2006). Digital literacy and digital literacies: Policy, pedagogy and research considerations for education. *Nordic Journal of digital literacy*, 1(1), 12-24.
- Kress, G. (2003), *Literacy in the New Media Age*. London: Routledge.
- Lanham, R. (1995), Digital literacy. *Scientific American*, 273 (3).
- Millî Eğitim Bakanlığı, (2018). *MEB 2023 Eğitim Vizyonu*.
- MEB 21. Yüzyıl Öğrenci Profili*. Ankara: MEB Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı, 2011.
- Millî Eğitim Bakanlığı, (2019), *Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8.sınıflar)*, Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Narey, M. J. (2009). Introduction. In M.J. Narey (Ed.). *Making Meaning Construction Multimodal Perspectives of Language, Literacy and Learning Through Arts-Based Early Childhood Education* (pp. 1-6). New York: Springer.
- New London Group (1996). The pedagogy of multiliteracies: designing social futures. *Harvard Educational Reviews*, 66(1), 60-92.
- Oring, S. (2000), A Call For Visual Literacy. *School Arts*, 58-59.
- Özel, M. (2022). Finlandiya'da medya ve bilgi okuryazarlığı eğitiminde ulusal politikalar. *TAM Akademi Dergisi*, 1(1), 7-21.
- Recepoglu, S. (2022). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin küresel okuryazarlığa ilişkin görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(1), 1013-1041.
- Rowell, J. & Walsh, M. (2011). Rethinking literacy education in new times: Multimodality, multiliteracies & new literacies. *Brock Education*, 21(1), 53-62.
- Shanahan, L. E. (2013). Composing “kid-friendly” multimodal text: When conversations, instruction, and signs come together. *Written Communication*, 30(2), 194–227.
- Thoman, E. & Jolls, T. (2004). Media literacy: A national priority for a changing world. *American Behavioral Scientist*, 48(1), 18-29.
- Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi Kitapçığı, (2015). *Mesleki Yeterlilik Kurumu*, Ankara. <https://tyc.gov.tr/indir/turkiye-yeterlilikler-cercevesi-kitapcigi-i3.html>
- Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi, (2016). *Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi*. Resmî Gazete 29851 (02 Ocak 2016).
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (2008). *The global literacy challenge: A profile of youth and adult literacy at the mid-point of the United Nations literacy decade, 2003-2012*. Retrieved from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000163170> on.the 18.06.2022.

- Ünal, S. İ. ve Furat, A. Z. (2022). Din öğretiminde bilgi, medya ve teknoloji okuryazarlığı becerileri. *Journal of Analytic Divinity*, 6(1), 9-32.
- Vollmer, S. L. E. (2021). *New Teachers, New Literacies: Examining Teacher Candidates' Understandings, Beliefs, And Implementation of Digital and Multimodal Literacies*. (Yayımlanmamış doktora tezi). University of Oklahoma. Erişim Adresi: https://shareok.org/bitstream/handle/11244/329542/2021_Vollmer_Staci_Dissertation.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Walsh, M. (2010). Multimodal literacy: What does it mean for classroom practice? *Australian Journal of Language and Literacy*, 33(3), 211-239.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.